RAD SA BAZAMA PODATAKA

<u>SQL Server Management Studio 19 – početni koraci</u>

Pokretanje Microsoft SQL Server Management Studio 19 okruženja :

Nakon pokretanja programa dobija se radno okruženje i otvoren prozor Connect to Server :

Wicrosoft SQL Server Management Studio File Edit View Tools Window Help O = O 3 · O = C = O 0 0 · O · O · O · O · O · O · O · O ·	Quick Launch (Ctrl+Q)	× ہے _ 9
Object Explorer Object Explorer Connect • • • • • • × Get Connect • • • • • • × Get Connect • • • • • • • • × Get Connect • • • • • • • • • × Get Connect • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	Solution Explorer	~ # ×

U prozoru *Connect to Server* potrebno je izabrati opciju *Connect*. Na mestu *Server name* će stojati ime_računara\SQLEXPRESS ako prilikom instalacije nije drugačije naznačeno.

Connect to Server		\times
	SQL Server	
Server type:	Database Engine	\sim
Server name:	DESKTOP-F7J0CCF\SQLEXPRESS	\sim
Authentication:	Windows Authentication	\sim
User name:	DESKTOP-F7J0CCF\Zoran	\sim
Password:		
	Remember password	
	Connect Cancel Help Options >	>>

Ukoliko prilikom konektovanja na server dođe do greške prikazane na slici ispod, to je znak da SQL Server nije pokrenut na računaru.

Da bi se SQL Server pokrenuo pristupa se servisima (*Services*) i pronalazi se servis *SQL Server (SQLEXPRESS)* i pokreće se desnim klikom na njega i izborom opcije *Start*.

👸 Se	ervices					
Ar	qq					
Services					- 0	×
File Action Vie	w Help					
* * E	🗟 📑 🚺 🖬 🖬 🖬 🖬					
Services (Local)	O Services (Local)					
			-			
	SQL Server (SQLEXPRESS)	Name	Description	Status	Startup lype	Loc
	Start the service	Security Accounts Manager	The startup	Running	Automatic	Loc
		Security Center	The WSCSVC	Running	Automatic (De	Loc
	Description	Sensor Data Service	Delivers dat		Manual (Irigg	Loc
	Provides storage, processing and	Sensor Monitoring Service	Monitors va		Manual (Irigg	LOC
	controlled access of data, and rapid transaction processing.	Sensor Service	A service for	Dunning	Automatic (Tri	LOC
		Server	supports me	Kunning	Automatic (In	Loc
		Shared PC Account Manager	Manages pr		Disabled	Loc
		Shalled FC Account Manager	Provides not	Rupping	Automatic	Loc
		Smart Card	Manages ac	itaning	Manual (Trigg	Loc
		Smart Card Device Enumerat	Creates soft		Manual (Trigg	Loc
		Smart Card Removal Policy	Allows the s		Manual	Loc
		SNMP Trap	Receives tra		Manual	Loc
		Software Protection	Enables the		Automatic (De	Ne
		🆏 Spatial Data Service	This service i		Manual	Loc
		🤹 Spot Verifier	Verifies pote		Manual (Trigg	Loc
		SQL Full-text Filter Daemon	Service to la	Running	Manual	NT
		SQL Server (SQLEXPRESS)	Provides sto		Manual	NT
		SQL Server Agent (SQLEXPRE	Executes job		Disabled	Ne
		🏟 SQL Server Browser	Provides SQ		Disabled	Loc
		SQL Server CEIP service (SQL	CEIP service		Manual	NT ~
		<				>
	Extended Standard					

Nakon pokretanja potrebnog servisa ponovo biramo opciju *Connect* u prozoru *Connect to Server* i dobijamo radno okruženje sa *Object Explorer*-om na levoj, *Solution Explorer*-om na desnoj strani i praznim mestom u sredini. Upite kreiramo izborom opcije *New Query* iz gornje trake sa opcijama (ili kombinacijom tastera *CTRL* i *N*). Unutar *Object Explorer*-a će se nalaziti sve baze podataka koje kreirate, zajedno sa njihovim tabelama, pogledima itd.

Nakon kreiranja novog upita možemo birati nad kojom bazom podataka želimo da ga izvršimo, izborom baze iz padajućeg menija u gornjoj traci sa alatima. Izborom opcije *Execute* izvršavamo kreirani upit.

Povezivanje baze podataka sa projektom – početni koraci

Unutar Server Explorer-a desnim klikom na Data Connections biramo opciju Add Connection... (ukoliko se Server Explorer ne nalazi na levoj strani radne površine otvaramo ga iz gornjeg menija biranjem opcija View -> Server Explorer.

Serv	Ser	/er E	xplor	er 👓	sessessessessessessesses 🝷 🕂 🗙	
er Ex	Ç		* 8	Ť	<mark>₽</mark>	
old	⊳		Azure	e (No	t connected)	
Ē		ĊĨ.	Data	Conr	nections	
ō		Þ	d 📓	Ç	Refresh	
olbox			d 🙀		Delete	Del
D		⊳	🙀 d		Add Connection	
ata S	ata 🗅 📑 Servi			Create New SQL Server Database		
ource					Properties	Alt+Enter
ŝ						

U prozoru *Choose Data Source* biramo opciju *Microsoft SQL Server*, a polje *Always use this selection* ostavljamo nečekirano. Zatim biramo opciju *Continue*.

Choose Data Source	? ×
Data source: Microsoft Access Database File Microsoft ODBC Data Source Microsoft SQL Server Microsoft SQL Server Database File Oracle Database <other></other>	Description Use this selection to connect to Microsoft SQL Server 2005 or above, or to Microsoft SQL Azure using the .NET Framework Data Provider for SQL Server.
Data provider:	
.NET Framework Data Provider for S $ \sim $	
Always use this selection	Continue Cancel

U polje *Server name:* upisujemo ime servera (isto koje je i u SQL Management Studio-u). Zatim u padajućem meniju biramo bazu podataka za koju želimo da dodamo konekciju. Nakon toga pritiskom na dugme *Test Connection* dobijamo povratnu informaciju da li je konekcija uspešna (*Test connection succeeded* ako jeste). Ukoliko je konekcija uspešna biramo dugme *OK*.

Add Connection				?	\times
Enter information t different data sour	o connect to the selected da ce and/or provider.	ata source or click "Cha	ange" to	choose a	1
Data source:					
Microsoft SQL Ser	ver (SqlClient)			Change	e
Server name:					
DESKTOP-F7J0CCF	F\SQLEXPRESS		\sim	Refres	h
Log on to the ser	ver				
Authentication:	Windows Authentication				~
User name:					
Password:					
	Save my password				
Connect to a data	abase				
Select or ente	er a database name:				
Svet					~
O Attach a data	abase file:				
				Browse	
Logical nam	e;				
				Advance	d
Test Connection		OK	(Cance	el

Konekcioni string

Konekcioni string koji nam je kasnije potreban za povezivanje sa bazom možemo naći u Properties-u od kreirane konekcije na bazu podataka.

Serv	Serv	ver E	xplorer					-	×
er Ex	Ç		, °⊖ 1		20				
xplorer Toolbox		A A A A MI	Azure Data C des des des des des Server	(Not Conn sktoj sktoj sktoj sktoj sktoj s	t conne lections p-f7j0c p-f7j0c p-f7j0c p-f7j0c p-f7j0c	cted) ; cf\sqlexp cf\sqlexp cf\sqlexp cf\sqlexp cf\sqlexp	press.Bibl press.Bibl press.Proc press.STS press.Svet	ioteka. ioteka# duzeniE _Sombe t.dbo	dbo A2.dl 3orav or.dt
		Pro de	operties esktop- II III Connec Provide State	f7j0 Lion	ccf\sq String	Data So .NET Fra Closed	.Svet.dbo ource=DE amework	C - SKTOP Data P	

Konekcioni string nam koristi da bi projekat znao na koji server i koju bazu podataka je potrebno da se poveže.

Kopirani tekst konekcionog stringa čuvamo unutar tekstualne promenljive proizvoljnog naziva (u primerima i priručniku promenljiva će biti nazivana *konekcioniString*).

string konekcioniString = @"Data Source=DESKTOP-F7J0CCF\SQLEXPRESS;Initial Catalog=Biblioteka;Integrated
Security=True";

<u>Klase za rad sa bazama podataka</u>

Da bi koristili klase i metode za rad sa SQL Server bazom podataka na vrhu našeg projekta moramo dodati biblioteku *System.Data.SqlClient*.

```
using System.Data.SqlClient;
```

SqlConnection

SqlConnection klasa u C# predstavlja vezu između aplikacije napisane u C# i baze podataka u kojoj se nalaze podaci koje aplikacija treba koristiti. Ova klasa omogućava otvaranje, zatvaranje i upravljanje vezom između aplikacije i baze podataka.

Da bi se koristila SqlConnection klasa, prvo se uključuje biblioteka za rad sa bazama podataka (*System.Data.SqlClient*). Zatim se kreira nova instanca SqlConnection klase i prosleđuje joj se string koji sadrži informacije o žejlenoj bazi podataka, kao što su naziv servera, naziv baze podataka, korisničko ime i lozinka (konekcioni string).

// Kreiranje instance klase SqlConnection
SqlConnection konekcija = new SqlConnection(konekcioniString);
// Otvaranje veze ka bazi podataka
konekcija.Open();
// Zatvaranje veze ka bazi podataka
konekcija.Close();

SqlCommand

SqlCommand klasa u C# je deo ADO.NET biblioteke i koristi se za izvršavanje SQL naredbi nad bazom podataka. SqlCommand klasa omogućuje da izvršimo različite vrste SQL naredbi, kao što su SELECT, INSERT, UPDATE, DELETE, itd.

```
/* Kreiranje instance klase SqlCommand
  (s tim da konekcija predstavlja instancu SqlConnection klase) */
SqlCommand komanda = new SqlCommand("SELECT * FROM Tabela", konekcija);
// SQL upit može da se čuva i unutar promenljive
string select = "SELECT * FROM Tabela";
SqlCommand komanda = new SqlCommand(select, konekcija);
```

Ukoliko se unutar upita komande nalaze i parametri njih dodajemo na sledeći način :

```
SqlCommand komanda = new SqlCommand(SQLupit, konekcija);
komanda.Parameters.AddWithValue("@ImeParametra", vrednost);
```

SqlDataReader

SqlDataReader klasa u C# omogućava programerima da pročitaju podatke iz SQL Server baze podataka. Ova klasa se koristi u kombinaciji sa SqlCommand klasom koja se koristi za izvršavanje SQL upita na bazi podataka. Kada se izvrši SQL upit korištenjem SqlCommand klase, SqlDataReader klasa se koristi za čitanje podataka iz rezultujućeg skupa podataka. SqlDataReader klasa čita podatke u jednom smeru, red po red, tako da omogućava brzo i efikasno čitanje velikih skupova podataka.

```
string select = "SELECT * FROM Tabela";
SqlCommand komanda = new SqlCommand(select, konekcija);
// Izvršavanje čitanja podataka nad upitom iz komande
SqlDataReader citac = komanda.ExecuteReader();
while (citac.Read())
{
    // Kod koji se izvršava dok se čitaju podaci
}
// Zatvaranje čitača - prekid čitanja podataka iz komande
citac.Close();
```

SqlDataAdapter

SqlDataAdapter klasa u C# se koristi za preuzimanje podataka iz baze podataka i njihovo skladištenje u *DataSet* ili *DataTable* objekat. *DataSet* objekat može sadržati više *DataTable* objekata koji su usklađeni s tabelama u bazi podataka. Nakon što su podaci učitani u *DataSet* ili *DataTable* objekat, aplikacija ih može koristiti na razne načine.

```
// Kreiranje instance klase SqlDataAdapter
SqlDataAdapter adapter = new SqlDataAdapter(SQLupit, konekcija);
// Kreiranje tabele - instance klase DataTable
DataTable podaci = new DataTable();
// Popunjavanje kreirane tabele podacima iz adapter-ovog upita
adapter.Fill(podaci);
```

Rad sa ListView-om

ListView kontrola se na formu dodaje preuzimanjem iz *Toolbox*-a.

- **Dodavanje kolona** Kolone se unutar ListView-a mogu dodavati ili preko svojstva **Columns** unutar *Properties*-a ili unutar koda forme (imeListView.Columns.Add("ImeKolone");).
- **Prikaz kolona** Da bi videli naslove i podatke u kreiranim kolonama svojstvo **View** menjamo na vrednost **Details** (takođe ili preko *Properties*-a ili unutar koda (imeListView.View = View.Details;).
- Selektovanje celog reda Ukoliko želimo da se klikom na red u ListView-u selektuju sve kolone tog reda menjamo svojstvo FullRowSelect u vrednost True.
- Selektovanje većeg broja redova Ukoliko želimo da omogućimo/onemogućimo selektovanje većeg broja redova unutar ListView-a menjamo svojstvo MultiSelect u vrednost True/False.

Ukoliko želimo da određeni red bude selektovan :

imeListViewa.SelectedIndices.Add(indeks od željenog reda);

Ukoliko želimo da određeni red bude vidljiv (ukoliko je lista dugačka i potrebno je skrolovanje metoda *EnsureVisible()* će automatski dovesti do željenog reda) :

imeListViewa.Items[indeks od željenog reda].EnsureVisible();

Popunjavanje kolona podacima

Da bi popunili kolone podacima koristimo ranije pomenute klase za rad sa bazama podataka.

Primer :

```
// Dok čitač prolazi kroz podatke na osnovu prosleđenog upita kod unutar petlje će se izvršavati
    while (citac.Read())
    {
        /* Kreira se stavka ListView-a, a u konstruktor se postavlja prva željena vrednost u
tekstualnoj vrednosti */
        ListViewItem prikaz = new ListViewItem(citac[0].ToString());
```

```
/* Na kreiranu stavku se dodaju SubItem-i, onoliko njih koliko podataka želimo da
izvučemo iz upita
Broj polja ne sme biti veći od broja polja koje vraća upit */
prikaz.SubItems.Add(citac[1].ToString());
prikaz.SubItems.Add(citac[2].ToString());
prikaz.SubItems.Add(citac[3].ToString());
prikaz.SubItems.Add(citac[4].ToString());
// Kreirana stavka sa svojim SubItem-ima se dodaje ListView-u
imeListViewa.Items.Add(prikaz);
```

Rad sa ComboBox-om

Popunjavanje *ComboBox*-a podacima iz baze podataka se vrši pomoću korišćenja klasa *SqlDataAdapter* i *DataTable*.

```
SqlDataAdapter adapter = new SqlDataAdapter(SQLupit, konekcija);
DataTable podaci = new DataTable();
adapter.Fill(podaci);
// Popunjena tabela se dodaje kao DataSource
imeComboBoxa.DataSource = podaci;
// Za ValueMember se uzima unikatna vrednost iz upita
imeComboBoxa.ValueMember = "UnikatnoPoljeIzTabele";
// Za DisplayMember se uzima polje čija vrednost treba da se prikaže u ComboBox-u
imeComboBoxa.DisplayMember = "PoljeIzTabele";
```

Rad sa DataGridView-om

DataGridView kontrola se na formu dodaje preuzimanjem iz Toolbox-a.

```
SqlDataAdapter dataAdapter = new SqlDataAdapter(SQLupit);
DataTable podaci = new DataTable();
dataAdapter.Fill(podaci);
// Podatke iz tabele dodeljujemo DataGridView-u
imeDataGridViewa.DataSource = podaci;
```

Preko svojstva ReadOnly se omogućava/onemogućava da se vrši unos u polja DataGridView-a.

Rad sa Chart-om

Chart kontrola se na formu dodaje preuzimanjem iz Toolbox-a.

```
// Dodeljujemo izvor podataka našem chart-u
imeCharta.DataSource = dataAdapter;
// Na x osu postavljamo kolonu po kojoj želimo da se mere podaci
imeCharta.Series[0].XValueMember = "Kolona X ose";
// Na y osu postavljamo kolonu koja po kojoj će se meriti podaci sa x ose
imeCharta.Series[0].YValueMembers = "Kolona Y ose";
// Unosimo podatke unutar chart-a
imeCharta.DataBind();
```